Nr 15

Skatteutskottets betänkande i anledning av motioner angående befrielse från arvsskatt för de fria trossamfunden.

Motionerna

I detta betänkande behandlas motionerna

1973:7 av herr Helén m. fl. (fp), vari bl. a. hemställs
att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande befrielse för de fria trossamfunden – innefattande även deras regionala och lokala organisationer – från att erlägga arvsskatt;

1973:569 av herr Hedin m. fl. (m), vari hemställs
att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande befrielse för de fria kristna samfunden – innefattande deras regionala och lokala organisationer – från att erlägga arvsskatt.

Övriga i motionen 1973:7 framställda yrkanden behandlar utskottet i andra sammanhang. Beträffande motiveringen till yrkandet i motionen 1973:569 hänvisas till motionen 1973:705 (s. 7).

Gällande bestämmelser m. m.

Staten är enligt 3 § förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt befriad från sådan skatt. Detsamma gäller stiftelser och andra sammanslutningar som ansetts främja ett i särskilt hög grad allmännyttigt ändamål. Befriade är sålunda försvarsstiftelser samt stiftelser med huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning, vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, eller vetenskaplig undervisning eller uppfostran. Skattebefrielsen för staten omfattar bl. a. svenska kyrkan.

Andra allmännyttiga stiftelser och sammanslutningar är enligt 38 § befriade från gåvoskatt men inte från arvsskatt. Till stiftelser av denna art hör bl. a. sådana som främjar religiösa, välgörande eller sociala ändamål. Dessa stiftelser arvsbeskattas enligt skatteklass III, dvs. enligt en skatteskala som i sina lägre skikt överensstämmer med den som gäller för andra arv- eller gåvotagare än make och barn men som beträffande skattepliktiga lotter över 30 000 kr. stannar vid 30 % av överskjutande belopp.

Kapitalskatteberedningen föreslog i sitt betänkande Kapitalbeskattningen (SOU 1969:54) att arvs- och gåvoskattefriheten skulle samordnas och begränsas till att gälla i huvudsak staten, försvarsstiftelser och sammanslutningar som främjar högre undervisning eller uppfostran.

I prop. 1970:71 föreslog departementschefen emellertid oförändrade

regler och åberopade som motiv härför att beredningens förslag vid remissbehandlingen mött stark kritik. Endast mycket tungt vägande skäl borde enligt hans mening föranleda inskränkningar i skattefriheten, och de skäl som beredningen åberopat ansåg han inte tillräckligt övertygande. Å andra sidan menade han att de rättssubjekt, som åtnjöt både arvs- och gåvoskattefrihet, främjade en i så hög grad allmännyttig verksamhet att andra organisationer inte hade anledning att känna sig tillbakasatta. Bl. a. med hänsyn härtill var det enligt departementschefen obefogat att, som föreslagits av några remissinstanser, utvidga arvsskattefriheten.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen väcktes motioner om såväl lättnader som skärpningar av stiftelsernas beskattning. Med anledning härav framhöll bevillningsutskottet (BeU 1970:41) – som tidigare erinrat om att koncentrationsutredningen i sitt betänkande Ägande och inflytande inom det privata näringslivet (SOU 1968:7) fäst uppmärksamheten på stiftelsernas roll vid förmögenhetsfördelningen och ansett att den i samband därmed förda debatten manade till försiktighet i fråga om åtgärder som måste tolkas som ett ytterligare befästande av stiftelsernas skatteförmåner – att motionsyrkandena berörde endast delar av ett större frågekomplex. Detta frågekomplex borde enligt utskottets mening bli föremål för en mer allsidig utredning än den kapitalskatteberedningen enligt sina direktiv haft att verkställa. Utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t uppmärksammade dessa spörsmål och avstyrkte därför motionerna. Betänkandet godkändes av riksdagen.

Vid 1971 års riksdag vidhöll skatteutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SkU 1971:23 bevillningsutskottets uppfattning.

Svenska kyrkans ställning vid arvs- och gåvobeskattningen sammanhänger – som framgår av vad som anförts tidigare – med dess egenskap av statsorgan. Detta förhållande har givetvis uppmärksammats av 1968 års beredning om stat och kyrka i dess i maj 1972 framlagda slutbetänkande Samhälle och trossamfund (SOU 1972:36). Beredningen anför bl. a. (s. 142) att den finner det uppenbart att svenska kyrkans olika organ och motsvarande organ inom andra trossamfund bör behandlas lika i skattehänseende. Den erinrar om att Kungl. Maj:t hösten 1971 tillkallat en sakkunnig (Fi 1971:06) med uppdrag att verkställa en översyn av gällande beskattningsregler rörande ideella föreningar, däribland "föreningar för religionsutövning", för att få till stånd likformighet i den skattemässiga behandlingen. Enligt beredningen bör den i betänkandet föreslagna förändringen av relationerna mellan staten och svenska kyrkan givetvis föranleda att de författningar som gäller beskattningsreglerna ses över från materiell likformighetssynpunkt. Hur denna likformighet bör i detalj utformas, genom skattelindring eller skatteskärpning i olika situationer, har emellertid beredningen inte ansett sig böra ta ställning till. Den närmare utformningen av reglerna för beskattningen av trossamfund och församlingar inom dessa utgör nämligen enligt beredningen en skattepolitisk fråga som inte kan ses isolerad från beskattningen av andra ideella föreningar utan som bör överses av den ovan nämnde sakkunnige för beskattningen av ideella

föreningar.

Här nedan återges en i betänkandet intagen tabell (tabell 5.3) med schematisk översikt av nuvarande beskattningsregler för svenska kyrkan och andra trossamfund m. fl.[1]

	Staten (=kyrkliga centralorgan)[2]	Församling (=kommun)	Kyrka[3] (lokal-) (dom-)	Annat trossamfund och dess församling	Stiftelse och ideell förening för hjälpverksamhet bland behövande sjuka m. fl.	Stiftelse och ideell förening utan sådant ändamål	Aktiebolag Ekonomisk förening
Kommunal inkomstskatt							
Ink. av fastighet	Nej	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja	Ja
fastighet	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Ink. av kapital	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Annan inkomst	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Garantibelopp							
Ink. av rörelse	Nej	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja, delvis	Ja	Ja
Statlig inkomstskatt							
Ink. av fastighet	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Ink. av rörelse	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Ink. av kapital	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Annan inkomst	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Förmögenhetsskatt	Nej	Nej	Nej	Ja, delvis (=inkomst)	Ja, delvis (=inkomst)	Ja	Nej
Arvsskatt							
Vård av behövande	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Eljest	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Gåvoskatt	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Stämpelskatt	Nej	Ja, delvis	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Mervärdeskatt	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Arbetsgivaravgift	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

[1] Samtliga dessa skatteformer medför skatteplikt för fysiska personer.
Nej = skatteplikt föreligger inte för angivna juridiska personer.
Ja = skatteplikt föreligger för angivna juridiska personer.
[2] Kyrkofonden samt de fyra centrala kyrkliga styrelserna.
[3] Såsom självständigt rättssubjekt.

Frågan om befrielse från arvsskatt för de fria trossamfunden behandlades även i motioner vid 1972 års riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1972:57 anförde skatteutskottet, att om förhållandet mellan svenska kyrkan och staten ändrades på sätt 1968 års beredning om stat och kyrka föreslagit i sitt betänkande (SOU 1972:36) förlorade kyrkan sin ställning som statligt organ och därmed också grunden för skattebefrielsen. Detta förhållande hade uppmärksammats av beredningen, som ansett

att förslaget borde föranleda en översyn av beskattningsreglerna från likformighetssynpunkt, varvid även beskattningen av andra ideella organisationer måste beaktas. Utskottet instämde i denna uppfattning och framhöll att den kritik som framförts mot gällande beskattningsregler talade för att villkoren för stiftelsernas skatteförmåner borde göras snävare, vilket också uppmärksammats i företagsskatteberedningens (Fi 1970:77) direktiv. Innan resultatet av kommande överväganden lagts fram, borde riksdagen därför enligt utskottets uppfattning inte binda sig för åtgärder som ytterligare befäste dessa förmåner.

Utskottet

Svenska kyrkan i dess egenskap av statligt organ liksom stiftelser och sammanslutningar, som främjar vissa i särskilt hög grad allmännyttiga ändamål, är befriade från såväl arvsskatt som gåvoskatt, medan de fria trossamfunden är befriade endast från gåvoskatt.

De utredningsyrkanden i motionerna 1973:7 och 1973:569, som utskottet behandlar i detta betänkande, syftar till att befria de fria trossamfunden från arvsskatt. Enligt motionärernas uppfattning bör man eftersträva så likartade ekonomiska villkor som möjligt för svenska kyrkan och övriga trossamfund. Motionärerna anför vidare att de fria trossamfunden främjar allmännyttiga ändamål i lika hög grad som svenska kyrkan och sådana stiftelser och sammanslutningar, som nu är befriade från arvsskatt.

I stort sett motsvarande yrkanden, som utskottet nu har att behandla, har vid upprepade tillfällen avvisats av riksdagen. Vid föregående års höstriksdag erinrade skatteutskottet (SkU 1972:57) om att beredningen om stat och kyrka i sitt slutbetänkande Samhälle och trossamfund (SOU 1972:36) framhållit, att beskattningsreglerna borde ses över från materiell likformighetssynpunkt som en följd av den av beredningen förordade ändringen av relationerna mellan staten och svenska kyrkan. En sådan översyn kunde bl. a. leda till att de särregler, som nu gäller för svenska kyrkan, slopas och ersätts med de bestämmelser som f. n. gäller för andra samfund. Beredningen, som inte ansett sig böra ta ställning till denna fråga, har förutsatt, att föreningsskatteutredningen (Fi 1971:06), som har i uppdrag att verkställa en översyn av gällande beskattningsregler rörande ideella föreningar, däribland organisationer för religionsutövning, får i uppdrag att överväga hur denna likformighet bör utformas. Beredningens betänkande är f. n. föremål för remissbehandling.

Utskottet, som tidigare framhållit att det kan finnas skäl att vid arvs- och gåvobeskattningen anlägga olika betraktelsesätt på gåvor och på testamentariska förordnanden, ansluter sig i princip till den uppfattning som beredningen om stat och kyrka givit uttryck för i sitt ovannämnda betänkande. Mot bakgrund härav och vad som anförts i direktiven för företagsskatteberedningen (Fi 1970:77) rörande en skärpning av villkoren för stiftelsernas skatteförmåner är utskottet för sin del inte övertygat om att den eftersträvade jämställdheten mellan svenska kyrkan och de fria

trossamfunden vid arvs- och gåvobeskattningen bör lösas efter de riktlinjer, som anges i motionerna. I avvaktan på resultatet av pågående utredningar är utskottet därför inte berett tillstyrka berörda utredningsyrkande i motionerna 1973:7 och 1973:569 och avstyrker således bifall till desamma.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår

1. motionen 1973:7, i vad den behandlas i detta betänkande,
2. motionen 1973:569.

Stockholm den 20 mars 1973

På skatteutskottets vägnar
TAGE MAGNUSSON

Närvarande: herrar Magnusson i Borås (m), Engkvist (s), Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Sundkvist (c), Wikner (s), Nilsson i Trobro (m), Stadling (s), Westberg i Hofors (s), Olof Johansson i Stockholm (c), Hörberg (fp) och fru Normark (s).

Reservation

av herrar Magnusson i Borås (m), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c), Nilsson i Trobro (m), Olof Johansson i Stockholm (c) och Hörberg (fp), vilka – under åberopande av innehållet i motionerna 1973:7 och 1973:569 – ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1973:7 och 1973:569 hos Kungl. Maj:t begär utredning om befrielse för religiösa trossamfund – innefattande deras regionala och lokala organisationer – från att erlägga arvsskatt.